

Jan Sedláček, starosta Křižánek: Zavedením lokální měny chceme podpořit i místní podnikání

Doslova na česko-moravské hranici leží obec Křižánky s necelými čtyřmi sty obyvateli. Mezi obě historické země ji v tomto překrásném koutě Žďárska dělí řeka Svatka.

Když jsem se připravoval na rozhovor se starostou Křižánek Ing. Mgr. Janem Sedláčkem, mimochodem i 1. místopředsdou Sdružení místních samospráv ČR, objevil jsem koncem září na jeho facebookovém profilu rovněž informaci, že právě absolvoval další veřejné fórum s obyvateli obce.

❑ **K čemu tahle setkávání s občany slouží?**
Veřejné fórum jsme v rámci místní Agendy 21 letos pořádali už posedmé za účasti více než čtyřiceti občanů. Ti se podle témat, která jsou jim nejbližší, sesednou k jednotlivým stolům, kde vytipovávají problémy, které je třeba v obci pro tu či onu oblast vyřešit. Stejně jako příležitosti, jež se před obcí otevírají – pouze je třeba je objevit a efektivně využít. Letos se tak diskutovalo na témata Obec a životní prostředí, Obec a mládež, Obec a cestovní ruch, Obec a volný čas, Obec a občanská vybavenost. Z diskusí u stolů vycházejí náměty pro žebříček tzv. 10 P (problémů a příležitostí), který na závěr veřejného fóra už všichni sestavují společně. Problémy a příležitosti umístěné v tomto žebříčku procházejí ověřením v následné anketě mezi všemi obyvateli obce – a pak už je na zastupitelstvu, aby se jimi začalo vážně zabývat.

Organizování veřejných fór jsme převzali z Národní sítě Zdravých měst (NSZM), jejíž jsme členskou Zdravou obcí. Díky metodice, kterou nám NSZM poskytla, jsme se hned od počátku mohli vyvarovat některých případných chyb. Například ke každému stolu určujeme odborného garanta. Zpočátku to bývali i odborníci třeba až z krajského úřadu, mikroregionu nebo některých neziskových organizací. Dnes už jsme tak daleko, že máme garanty vlastní – z řad zastupitelů a zaměstnanců radnice. Garant má diskusi u stolu usměrňovat na témata, jejichž řešení je v pravomoci a možnostech obce. Obec například nemůže opravit cestu vedoucí do jedné z našich tří místních částí – Českých Křižánek, protože ta je v majetku kraje. Tak opravu zdevastované vozovky alespoň aktivně a neúnavně urgujeme u krajské správy a údržby silnic. Na dlouhé lokte to bylo i s požadavkem občanů na lepší signál mobilního operátora. Měl bych to zaklepat, ale zdá se, že po pěti šesti letech neúnavného vyjednávání se nám nyní už konečně podařilo mobil-

FOTO: AUTOR

ního operátora dotlačit k tomu, abychom se v Moravských Křižánkách, Českých Křižánkách a Českých Milovech, tedy ve všech našich třech místních částech, už konečně lepšího signálu dočkali.

Vyplácí se nám praxe doprovodit veřejná fóra další zajímavou akcí. Potom totiž přijde ještě více lidí. Letos nám NSZM doporučila přidat pocitové mapy. Sám jsem o tomto námětu pochyboval. Ale nakonec se to ukázalo jako dobrý nápad. Účastníky fóra rozhodně zaujal a do mapy obce s vervou zapíchovali různobarevné špendlíky, čímž odpovídali na otázky jako: Kde se v obci cítíte dobře? Kde rádi trávíte svůj volný čas se sousedy? Kde se necítíte dobře? Kde by se to mělo kompletně změnit? Shluky špendlíků se stejně barevnými hlavičkami na pocitové mapě dávají vedení obce další náměty k zamyšlení.

Dalším doplněním fóra bylo letos zavedení jednoho z prvků tzv. participativního rozpočtu. Příchozí občané vybírali z několika projektů s cenou realizace do 50 tisíc korun. Na základě výsledků hlasování vybudujeme přístřešky pro velkoobjemové kontejnery na odpad.

❑ **Nejsou však veřejná fóra v obci vaší velikosti zbytečná? Vždyť u vás se téměř všichni lidé navzájem znají a mnoho námětů ke zlepšení života v obci jistě přiberou třeba v hospodě nebo v obecní ka-**

várně či na schůzích řady velmi aktivních místních spolků.

Pravda, u nás se lidé znají jistě navzájem lépe než početné komunity ve městech. Jenže například do obecní kavárny si lidé jdou příjemně popovídat, odpočinout si – a nikoliv řešit nějaké problémy obce. A spolky si zase na svých schůzích řeší vlastní úkoly. Spíše vidím problém v tom, aby na veřejná fóra chodilo více mladých lidí. Na těchto setkáních totiž stále častěji převažuje starší generace. Poněkud trpkou skutečností je, že demografický vývoj v obci není nejpříznivější a už více než třetina obyvatel je u nás starší šedesáti let.

Ale když na veřejné fórum přijdou třeba zástupci Mladých hasičů při SDH Křižánek, umí prosazovat svoje zájmy. Obec už jim na základě jejich požadavku vybudovala cvičiště. Teď si ještě budeme muset trochu lámat hlavu nad tím, jak tam instalovat také hydrant.

❑ **Už jste zmínil členství obce v NSZM. Opravdu je pro malou obec přínosem?**

Určitě ano. Malých obcí není v NSZM mnoho. Kromě nás bych zmínil například obec Zbyslavice na Ostravsku nebo Bolatice na Hlučínsku. NSZM, do níž jsou začleněna hlavně města, ale i některé kraje, si nás hodně „opečovává“. Například na veřejná fóra k nám NSZM vysílá facilitátory, protože třeba já coby představitel obce bych mohl být v diskusích s občany a při výběru 10 P brán jako podjatý. Podpora ze strany NSZM je však daleko rozsáhlejší a členství mohu menším obcím jen doporučit.

❑ **O veřejném fóru jsem se dozvěděl z vašeho facebookového profilu. Co pro starostu menší obce znamená vystupování na sociálních sítích?**

V současné době používáme především facebook. Považuji jej za rychlejší a pohodovější možnost vyjádřit se k různým problémům, předat co nejširšímu okruhu možných příjemců důležitou či zajímavou informaci. Jako obec samozřejmě máme také vlastní – a myslím, že docela pěkné internetové stránky. Ale marná sláva, na facebooku ke stejné informaci, kterou zveřejníme i na webu, míváme větší ohlas. Možná svou otázkou narážíte na věkovou složenou obyvatel Křižánek. Ale to byste se možná divil, kolik našich starších spoluobčanů – i díky zapojení do univerzity třetí věku – umí pracovat s počítačem!

Pomocí facebooku popularizujeme naši obec a její akce. Jakmile třeba uveřejníme program letního kina, sjíždějí se k nám diváci ze širokého okolí. Návštěvnost kina

běžně činí okolo tří set lidí – a to Křižánky mají pouze 370 obyvatel! Už se nám také stalo, že diváků na letním promítání bylo více než obyvatel obce.

Pro mě jako starostu má facebook ještě jeden přínos. Jeho prostřednictvím komunikujeme i s chalupáři a chataři. V naší oblasti je totiž chalupaření velmi silným fenoménem, který má své přednosti i zápory.

■ Můžete to více konkretizovat?

V obci je asi 130 trvale obydlených a téměř 200 neobydlených domů, z nichž největší část už tvoří chalupy pro sezónní bydlení. A bohužel, zaznamenáváme trvalý trend dalšího nárůstu trvale neobydlených stavení. Obvykle je to tak, že když zemře stálý obyvatel obce, jeho potomci dům po něm prodají zájemci „z města“.

O nemovitosti v obci a jejím okolí je velký zájem. Obec, jejíž historické jádro je mimochodem vesnickou památkovou rezervací, se rozkládá podél obou břehů řeky Svatky mezi přírodní rezervací Čtyři palice, nepřehlédnutelným Buchtovým kopcem ve Žďárských vrších a Devíti skalami, tedy vůbec nejvyšším skalním útvarem Žďárských vrchů. Stručně řečeno, životní prostředí je tu zdravé a krajina nádherná.

Zájem o chalupaření v obci zvyšuje i její dobrá dopravní dostupnost z Brna, poměrně nevelká vzdálenost od Pardubic – a koneckonců ani z Prahy to sem není tak daleko. Nemovitosti zde dlouho na prodej nečekají a jejich cena stále roste.

Chalupáři jsou na tom obvykle finančně lépe než mnozí místní obyvatelé, takže koupené domy většinou rychle dávají do pořádku, velmi dobře o ně pečují a snaží se udržet nebo dále zvýraznit jejich původní podobu. Na druhou stranu si trvalé bydliště ponechávají jinde, a proto nám příjem v rámci rozpočtového určené daní nezvyšují. V Křižánkách existují už celé shluky domů, kde celoročně trvale nikdy nebydlí – a dokonce máme i ulici, kde žije pouze jedna rodina hlášená k trvalému pobytu. Ale i v těchto lokalitách se musí udržovat funkční veřejné osvětlení, prohrnovat sněh pad.

Tohle všechno je pro obec nepřijemné. Centrum obce se vyklidňuje, nová výstavba se naopak soustřeďuje na jejím okraji, což klade další zvýšené nároky na infrastrukturu.

■ Proto jste zvýšili místní koeficient daně z nemovitostí, resp. daně z nemovitých věcí na trojnásobek?

Ano. Pochopitelně se to s žádným vřelým přijetím nesetkalo. Chalupářům argumentujeme poukazem na skutečnost, že je-li v obci téměř dvě stě trvale neobydlených domů, znamená to pro ni velkou finanční újmu. I kdyby totiž v každém z těchto domů měl trvalý pobyt třeba pouze jediný člověk, obci by se v rámci RUD zvýšil příjem o dva miliony korun. Takto nemá nic.

Jinak řečeno, ony dva miliony korun ročně obci chybějí na rozvoj i údržbu. De facto jde o skrytý dluh obce, který se rok od roku prohlubuje. Uvedeným zvýšením koeficientu daně z nemovitých věcí se obci ony dva miliony nevrátí, ale obecní kasa si polepší alespoň zhruba o půl milionu korun.

V domě přebudovaném pro sociální byty jsme před koncem stavebních úprav nabídli budoucím nájemníkům, aby si své příští bydlení sami dotvořili. Obec poskytla materiál a nájemníci si zajistili montáž sádrokartonů, položení podlah, vnitřní omítky apod.

Díky i za ně! Většina chalupářů naši argumentaci našťěstí už pochopila.

■ A místním občanům jste zvýšení koeficientu kompenzovali zavedením lokální měny – Křižánecké koruny, v níž jim formou daru vrátíte zpět část vybrané daně z nemovitých věcí?

To je ta nešťastná mediální zkratka, která naše cíle při zavádění lokální měny redukuje jen na vrácení části vybrané daně. Ve skutečnosti je to tak, že o lokální měně jsme uvažovali už před lety především v tom smyslu, že by měla zatraktivnit obec a pomoci místní ekonomice.

Pochopitelně, jakmile do hry vstoupilo zvýšení koeficientu daně, chtěli jsme místním občanům částečně kompenzovat jejich vyšší výdaje vyvolané tímto opatřením. A k tomu se jako dobrý prostředek jevila lokální měna. Praxe je taková, že jakmile místní občan zaplatí daň z nemovitých věcí, předloží nám ústřížek složenky ke kontrole (předtím podepíše souhlas s tím, že se tuto informaci obec může dozvědět) a my mu formou daru – což bych chtěl zdůraznit, vyplatíme dvě třetiny jím zaplacené daně v naší lokální měně – Křižánecké koruně, jejíž kurs vůči české koruně je 1 : 1. Vypočítanou částku zaokrouhlujeme na celé stokoruny směrem nahoru – máme totiž pouze křižánecké pětikoruny, padesátikoruny a stokoruny – kromě křižáneckých pětikorunových mincí, které se však používají pouze jako suvenýr.

Křižáneckými korunami můžete zaplatit například místní poplatky na radnici, ale také je použít v obecní kavárně, místní prodejně smíšeného zboží, místním kadeřnictvím a rovněž v obecní obchodní společnosti Centrum, kupříkladu pro úhradu vzdělávacích kurzů. Na tuto lokální měnu se peníze nevracejí – bankovku, kterou platíte, musíte použít v plné výši její hodnoty na úhradu kupovaného zboží nebo služeb. V podstatě jde o stejný princip, který se používá při platbě stravenkami.

Podpora místního podnikání spočívá v tom, že lidé tuto lokální měnu utrácejí s lehcím srdcem, a všem, kdo uzavřeli s obcí dohodu o jejím přijímání, by se měl zvednout počet zákazníků. (Více o lokální měně obce Křižánky čtěte na str. 18 a 19 – pozn. redakce.)

■ Od letošního jara se Křižánky spolu s dalšími třinácti městy a obcemi účastní tříletého pilotního projektu Ministerstva práce a sociálních věcí Podpora sociálního bydlení. Jaké máte v obci první zkušenosti s ověřováním systému sociálního bydlení?

V rámci projektu řešíme zadání, jak i v malé obci nastavit pravidla pro pomoc těm, kdo se dostali do složité životní situace a nemají střechu nad hlavou. V Křižánkách máme výhodu v tom, že už zhruba před šesti roky obec koupila dům po zemřelém majiteli. Zchátralý dům, v němž jsme se rozhodli vybudovat sociální bydlení, jsme museli shodit a prakticky znovu postupně, během následujících let část po části, postupně znovu postavit, kromě obvodových zdí, protože střed obce je vesnickou památkovou zónou a původní vzhled domu bylo nutné zachovat.

Zapojením do pilotního projektu jsme s odbornou pomocí MPSV doladili naši koncepci sociálního bydlení a mohli si dovolit zaměřenost i její garantku, která ji dále dotváří a ověřuje. V rámci projektu také máme sociální pracovníci, která se věnuje lidem využívajícím obcí poskytované sociální bydlení.

První zkušenosti? V domě přebudovaném pro sociální byty jsme před koncem stavebních úprav nabídli budoucím nájemníkům, aby si své příští bydlení sami dotvořili. Obec poskytla materiál a nájemníci si zajistili montáž sádrokartonů, položení podlah, vnitřní omítky apod. – samozřejmě s výjimkou odbornějších prací, například elektroinstalace. Následně rozpočtář i tyto svépomocné práce ocenil a na základě jeho dobrozdání obec tuto částku započítala jako předplacené nájemné. Tímto způsobem jsme už dokončili a zkolaudovali čtyři byty a další dva stejným způsobem dokončujeme v jiném objektu. Se všemi nájemníky je v kontaktu naše sociální pracovnice.

V souladu s pilotním projektem MPSV počítáme s tím, že časem si tito nájemníci zlepší svoji osobní situaci a budou si moci pronajmout či koupit vlastní bydlení, případně postavit dům na pozemku obce. V rámci místní koncepce sociálního bydlení nevyklučujeme, že by tito lidé mohli mít na zakoupení obecní stavební parcely i předkupní právo.

Sociální bydlení poskytujeme občanům, kteří mají bezprostřední vztah k obci. Ale do budoucna je chceme umožnit také dalším lidem z blízkého i vzdálenějšího okolí. Třeba ženám, jež jsou obětí domácího násilí a nemají kam se uchýlit s malými dětmi. Nebo mladým rodinám, které nechtějí bydlet ve velkém městě s vysokými nájemnými, ale dávají přednost zdravému životnímu prostředí na venkově. Od nás mladí lidé, zejména po absolutoriu na vysoké škole, zatím spíše odcházejí do měst – a už tento trend zaznamenáváme také u čerstvých maturantů. Koncepce sociálního bydlení, která pamatuje na to, aby klienti dostali šanci postavit se časem na vlastní nohy a osamostatnit se, nám může pomoci trend stárnutí obyvatelstva obce zastavit – a kdo ví, za pár let třeba i obrátit.

IVAN RYŠAVÝ